

WYROK NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO

z dnia 29 stycznia 2003 r.

(dotyczy przetwarzania danych o karalności przez Policję)

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2003 r. sprawy ze skargi Komendanta Powiatowego Policji na decyzję Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z dnia 30 sierpnia 2001 r. nr GI-DEC-DS-104/01/755,756 w przedmiocie ochrony danych osobowych

oddala skargę.

UZASADNIENIE

Stan faktyczny przedstawiał się następująco. Skarżąca złożyła 16 lutego 2001 r. skargę do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w sprawie przetwarzania jej danych osobowych przez Komendanta Powiatowego Policji. Ze skargi wynikało, iż w aktach osobowych Skarżącej przetwarzane są dane jej braci R i W. W szczególności przetwarzane są dane o karalności W., jak również informacje nadesłane w 1986 r. przez Komendę MO o wszczęciu postępowania przygotowawczego przeciwko R. i o przesłaniu do Prokuratury Rejonowej akt sprawy z wnioskiem o wydanie aktu oskarżenia.

W dniu 30 maja 2001 r. Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych decyzją nr GL-DEC-DS-51/01/444,445 nakazał Komendantowi Policji usunięcie z akt osobowych Skarżącej danych o karalności pana W. oraz danych dotyczących prowadzonego przez Komendę Miejską MO postępowania przygotowawczego przeciwko R.

Wskazał przy tym na brak podstawy prawnej do przetwarzania tych danych.

Komendant Powiatowy Policji złożył wówczas 11 czerwca 2001 r. wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Wskazał, że posiadał ustawowe umocowanie do zbierania danych w art. 32 w związku z art. 57 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie informacji niejawnych. Podkreślił też, że selekcja kadr do pracy w Policji musi posiadać szereg zabezpieczeń.

W dodatkowym postępowaniu GODO ustalił, że te dane były zbierane tylko w związku z postępowaniem sprawdzającym Skarżącej i przechowywano je w jej aktach osobowych.

W dniu 30 sierpnia 2001 r. Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych decyzją nr GLDEC-DS-104/01/755,756 utrzymał zaskarżone orzeczenie w mocy. Wskazał, że po wejściu w życie ustawy o ochronie danych osobowych legalne przetwarzanie danych jest dopuszczalne wyłącznie po spełnieniu jednej z ustawowych przesłanek przetwarzania. Komendant powiatowy nie wskazał przepisów prawa, w oparciu o które możnaby przetwarzać wspomniane dane. Akta prowadzonych postępowań sprawdzających powinny się natomiast znajdować w innym zbiorze.

W dniu 28 września 2001 r. Komendant Powiatowy Policji zaskarżył tę decyzję do Naczelnego Sądu Administracyjnego wnosząc o jej uchylenie, jak również uchylenie decyzji poprzedzającej jako naruszających prawo materialne tj. art. 18 ust. 3, art. 23 ust. 1 pkt 2 i 4 oraz art. 27 ust. 2 pkt 7, art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, art. 30, 32, 35 ust. 5, 37 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie informacji niejawnych, art. 25 ust. 1 ustawy o Policji z 6 kwietnia 1990 r. - Dz.U. 2000 r. nr 101, późn. 1092 na ten dzień - w związku z rozporządzeniem MSWiA z 23 maja 1999 r. w sprawie szczegółowych

zasad prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji (Dz.U. nr 50, póź. 515). W uzasadnieniu wskazał, że decyzje mają charakter precedensowy. Zakazują bowiem zbierania danych o karalności członków rodzin osób przyjmowanych do służby w Policji. Tymczasem przyjmowanie osób do Policji i postępowanie kwalifikacyjne z nim związane wiąże się ściśle z postępowaniem sprawdzającym, które Policja wykonuje samodzielnie (art. 30 ustawy). Przepisy zezwalają na przetwarzanie tych danych. Inaczej, na skutek braku informacji, do pracy w Policji mogłyby być przyjmowane osoby o wątpliwych walorach moralnych, których najbliżsi byliby członkami zorganizowanych grup przestępczych. Te dane są wykorzystywane również w postępowaniu dotyczącym zachowania tajemnicy i wypełnianiu ankiety bezpieczeństwa. Przepisami zezwalającymi na przetwarzanie tych danych są art. 23 ust. 1 pkt 4, 27 ust. 2 pkt 7 ustawy o ochronie danych osobowych, art. 32, 37 ust. 2 pkt 2 w związku z art. 35 ust. 5 ustawy o ochronie informacji niejawnych oraz § 5 ust. 1 pkt 4 powołanego rozporządzenia MSWiA.

W odpowiedzi GODO wniósł o oddalenie skargi i wskazał, że jest uprawniony do wydania decyzji na mocy art. 18 ust. 1 ustawy, ponieważ organ nie wskazał przepisów odrębnych ustaw, które na podstawie art. 18 ust. 3 stosuje się w tej sprawie. Prowadzone postępowanie nie dotyczyło zaś przetwarzania danych na podstawie postępowania sprawdzającego w ramach ustawy o ochronie informacji niejawnych. Wiąże się ono co prawda z postępowaniem sprawdzającym, jednak nie jest z nim tożsame. Zbierane w nim informacje znajdują się w innym zbiorze (art. 42 ust. 3 ustawy o ochronie informacji niejawnych) u pełnomocnika ochrony. Odrębnie prowadzi się akta osobowe policjantów i akta postępowań sprawdzających. Odrębnie określony jest też krąg podmiotów uprawnionych do wglądu w nie. Według GODO art. 30, 32, 35 ust. 5, 37 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie informacji niejawnych nie legalizują przetwarzania w aktach osobowych skarżącej kwestionowanych przez nią danych osobowych. Bezasadny jest też zarzut naruszenia art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych. Wskazuje on bowiem na dopuszczalność przetwarzania danych osobowych, gdy zezwala na to przepis prawa. Według komendanta jest nim art. 32 w związku z art. 37 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie informacji niejawnych. Nie pozwalają one jednak na przetwarzanie w aktach osobowych skarżącej zbieranych danych. Z kolei dane zbierane w kwestionariuszu na podstawie rozporządzenia o postępowaniu kwalifikacyjnym wąsko określają zakres przetwarzania danych osobowych członków rodziny policjanta. Nie znajduje też zastosowania art. 23 ust. 1 pkt 4 ustawy -wspomniane działania publiczne muszą być bowiem określone prawem, a działania prowadzone przy pomocy form niewładczych. Tymczasem charakter służby policjanta ma cechy podporządkowania. Dane winny być też niezbędne a nie zbierane na zapas. Dane o karalności brata skarżącej przedtem mogły być zbierane na podstawie ustawy. Obecnie zmienił się stan prawny - według art. 27 należą do kategorii danych wrażliwych i podlegają rygorom przewidzianym przez ustawę o ochronie danych osobowych. Ich przetwarzanie jest możliwe na podstawie art. 27 ust. 2 ustawy. Komendant nadal nie spełnia żadnej z tych przesłanek.

Powyższe rozważania potwierdza też Konstytucja, zgodnie z jej art. 51 ust. 1 nikt nie może być zobowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby. Może też według art. 51 ust. 4 żądać usunięcia czy sprostowania informacji nieprawdziwych czy zebranych niezgodnie z ustawą

Naczelnny Sąd Administracyjny zważył, że:

Skarga nie jest zasadna. Zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. nr 133, póź. 883 ze zm.) przetwarzanie danych jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy:

1. osoba, której dane dotyczą, wyrazi na to zgodę, chyba że chodzi o usunięcie jej danych,
2. zezwalają na to przepisy prawa,
3. jest niezbędne osobie, której dane dotyczą, w celu wywiązania się z umowy której jest stroną, lub

na jej życzenie w celu podjęcia niezbędnych działań przed zawarciem umowy,

4. jest niezbędne do wykonania określonych prawem zadań realizowanych dla dobra publicznego,
5. jest niezbędne do wypełnienia usprawiedliwionych celów administratorów danych, o których mowa w art. 3 ust. 2, a przetwarzanie danych nie narusza praw i wolności osób, której dane dotyczą.

W przedmiotowej sprawie skarżąca nie wyraziła zgody na takie przetwarzanie jej danych, a zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy przetwarzanie danych dotyczących skazań, orzeczeń o ukaraniu, mandatów karnych, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym i administracyjnym można prowadzić wyłącznie na podstawie ustawy.

Ponieważ sprawa ta dotyczy praw i wolności osobistych, na co wskazuje treść i umiejscowienie art. 51 Konstytucji RP, podstawa do takiego przetwarzania danych musi mieć charakter wyraźny i stosować się winna do niej wykładnia ścieśniająca. Dlatego też nie daje prawa do takiego przetwarzania danych art. 25 ust.1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 2000 r. nr 101, póź. 1092 ze zm.). Wskazuje on bowiem jedynie, że służbę w Policji może pełnić obywatel polski o nieposzlakowanej opinii, nie karany, korzystający z pełni praw publicznych, posiadający co najmniej średnie wykształcenie oraz zdolność fizyczną i psychiczną do służby w formacjach uzbrojonych, podległych szczególnej dyscyplinie służbowej, której gotów jest się podporządkować. Artykuł ten w ust. 4 zawiera co prawda upoważnienie do określania szczegółowych zasad postępowania kwalifikacyjnego. Zasady te wynikające, z rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 maja 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do osób ubiegających się o przyjęcie do służby w Policji, w tym do służby w oddziałach prewencji Policji osób, które nie posiadają wykształcenia średniego (Dz.U. nr 50, póź. 515) nie przewidują jednak zbierania danych, które znalazły się w aktach osobowych Skarżącej. Dane te obejmują bowiem według rozporządzenia kwestionariusz osobowy, 3 fotografie, świadectwo pracy (służby) z poprzednich miejsc, dokumenty potwierdzające posiadane wykształcenie, kwalifikacje zawodowe, inne dokumenty, jeżeli obowiązek ich przedłożenia wynika z odrębnych przepisów (§4). Danych zawartych w aktach osobowych Skarżącej nie przewiduje też § 5 rozporządzenia ani dołączone do rozporządzenia załączniki obejmujące dane osoby ubiegającej się o służbę w Policji. Stąd w aktach osobowych Skarżącej nie mogły być przechowywane, a pojęcie to mieści się zgodnie z art. 7 pkt 2 ustawy w terminie przetwarzania danych, dane dotyczące karalności jej członków rodziny ani toczonych wobec nich postępowań przygotowawczych. Co prawda na podstawie art. 30 ustawy z 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. nr 11. póź. 95 ze zm.- na dzień orzekania) może być wobec osoby ubiegającej się o przyjęcie do służby lub pracy w tych organach prowadzone postępowanie sprawdzające, odbywa się ono jednak na innych zasadach i dane są gromadzone w innym zbiorze. Jak też słusznie podkreślił Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych inne są też w tym przypadku zasady dostępu do dokumentów.

W toku tego postępowania sprawdzającego mogły być zgodnie z art. 32 ustawy o ochronie informacji niejawnych zbierane dane o osobach trzecich, określonych w ankiecie bezpieczeństwa osobowego, o której mowa w art. 37 ust. 2 pkt 1 bez wiedzy i zgody tych osób. Na podstawie art. 37 ust. 2 tej ustawy mogło to dotyczyć sprawdzenia w niezbędnym zakresie, w ewidencjach, rejestrach i kartotekach, a w szczególności w Centralnym Rejestrze Skazanych i Tymczasowo Aresztowanych danych zawartych w ankiecie. Ustawa o ochronie informacji niejawnych nie zezwalała jednak na przetwarzanie tych danych w aktach osobowych policjantów. Ich przechowywanie określa art. 42 ust. 3 ustawy bądź u pełnomocnika ochrony bądź na podstawie art. 42 ust. 4 jako wyodrębnionej części w archiwach służb ochrony państwa. Art. 42 i 49 określa też szczegółowe zasady dostępu do takich informacji.

Ponieważ Komendant Powiatowy Policji nie wskazał podstawy prawnej do przetwarzania wspomnianych danych osobowych w zbiorze akt osobowych policjanta, GODO na podstawie art. 18

ust. 1 pkt 6 ustawy nakazał usunięcie wspomnianych danych osobowych z przedmiotowego zbioru.

Naczelny Sąd Administracyjny nie dopatrył się w tej decyzji naruszenia prawa.

Stąd Naczelny Sąd Administracyjny orzekł na podstawie art. 27 ust. 1 i 53 ust. 2 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. nr 74, póź. 368 ze zm.) w związku z art. 18 ust. 1 pkt 6 ustawy o ochronie danych osobowych.